

سرفصل درس «علوم و معارف دفاع مقدس و مقاومت»

۱. معرفی درس و منطق آن:

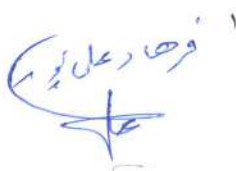
در طول تاریخ، زیاده‌خواهی عده‌ای مستکبر، همواره باعث سلطه ناعادلانه و به استضعاف کشیدن دیگران شده است. در مقابل، دو راهبرد عمده در رویارویی با استکبار مطرح بوده که یکی خط «سازش و تسلیم» و دیگری «مقاومت و ظلم‌ناپذیری» است. تاریخ، نمونه‌های گوناگونی از رویارویی حق و باطل و مقاومت در برابر ظلم را ثبت کرده و حادثه عاشورا، نقطه عطفی در تاریخ اسلامی مقاومت به شمار می‌رود که الهام‌بخش دیگر حرکت‌های انقلابی پس از خود است. ظهور انقلاب اسلامی در امتداد فرهنگ عاشورا، نقطه عطف دیگری در تاریخ مقاومت بوده و الگوی بسیاری از حرکت‌های انقلابی معاصر قرار گرفته است. فتح‌الفتوح انقلاب اسلامی ایران، تربیت نسلی با ایمان را سخ و شهادت‌طلب بوده و دفاع مقدس هشت‌ساله، الگویی بی‌بدیل از رفتار اجتماعی و سیاسی در قالب دفاع از ارزش‌های اصیل اسلامی به نمایش گذاشت.

فرهنگ دفاع مقدس و مقاومت «به‌مثابه ذخیره تربیتی راهبردی در جنگ فرهنگ‌ها تلقی می‌شود که ارزش‌هایی چون «حق‌محوری»، «ظلم‌ناپذیری»، «خودباوری»، «جهاد»، «ایثار» و «ایمان» را در ساحت‌های گوناگون زندگی پدیدار ساخته و الگویی برای تربیت نسل مجاهد انقلابی فراهم آورده است. از این‌رو، دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان مرکز تربیت نیروی انسانی تراز آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، نباید از این ظرفیت عظیم در برنامه درسی خود غافل باشد.

این سرفصل درسی درصداست تا ضمن تبیین مفاهیم اساسی فرهنگ مقاومت، با مرور تجربه دفاع مقدس و ارائه بینشی روشن از واقعیت‌های آن، از منطری فرازین به «مطالعه درباره دفاع مقدس» همت بگمارد و با روایت ارزش‌های خودسازانه و دگر سازانه تجلی‌یافته میان فرماندهان، رزمندگان و کنشگران این حماسه شگرف و انعکاس آن در تشکیل جبهه جهانی مقاومت، بستر لازم را برای تحقق شایستگی‌ها و شکل‌گیری هویت معلم مجاهد انقلابی فراهم نماید. بدون اغراق می‌توان گفت این درس، نه‌تنها یک واحد درسی، بلکه سنگری برای پاسداری از هویت ملی و اعتقادی نسل‌های آینده و پلی میان گذشته‌های پرافتخار و آینده‌ای روشن است که با خون شهیدان و آیتار مجاهدان این سرزمین بنا شده و امروز، وظیفه انتقال آن بر عهده معلمان آینده است. کسی که علوم و معارف دفاع مقدس و مقاومت را فرا می‌گیرد، نه‌تنها یک آموزگار، بلکه یک الهام‌بخش خواهد بود؛ فردی که می‌تواند با قدرت کلام و عمق اندیشه خود، دانش‌آموزان را از سطح شنیدن به مرحله باور و عمل برساند. این درس، فرصتی است برای آموختن این حقیقت که عزت و امنیت یک ملت، محصول ایثار و پایداری است و وظیفه هر نسل، حفظ و گسترش این فرهنگ در بستر اجتماعی و تربیتی است؛ معلمانی که این مفاهیم را درک کنند، نه‌تنها در کلاس‌های درس، بلکه در متن جامعه نقش‌آفرین خواهند بود و پیام مقاومت را به نسل‌های آینده منتقل خواهند کرد. این رسالت، عهده مقدس و مسئولیتی عظیم است که باید با ایمان، بصیرت و عشق به آرمان‌های دفاع مقدس ادا شود تا روح ایثار و جهاد در نسل‌های آینده زنده بماند و پرچم مقاومت را در قلب‌ها برافراشته نگاه دارد؛ معلمی که این ارزش‌ها را انتقال دهد، نه‌تنها تاریخ را روایت می‌کند، بلکه آینده‌ای را می‌سازد که در آن، عزت و سربلندی یک ملت جاودان خواهد ماند.

مشخصات درس	«علوم و معارف دفاع مقدس و مقاومت» «Sciences and Teachings of the Holy Defense and Resistance»
نوع درس: پیش‌نیاز عمومی الزامی	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
نوع واحد: نظری	۱. با بهره‌گیری از منابع معتبر و مستندات تاریخی، مفاهیم جنگ و دفاع مقدس را تحلیل کرده و در بحث‌های کلاسی و فعالیت‌های پژوهشی، دیدگاه‌های انتقادی ارائه دهد.
تعداد واحد: ۲	۲. با مطالعه اسناد و تحلیل‌های ژئوپلیتیکی، موقعیت ایران اسلامی را در منطقه بررسی کند و در قالب ارائه‌های درسی، این مفاهیم را به‌صورت ساده و کاربردی برای دانش‌آموزان توضیح دهد.
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: تعلیم و تربیت اسلامی	

 حیدری

 فرهاد رحمانی

۳. با استفاده از نقشه‌های تاریخی و مستندات حقوقی، روند مناقشات مرزی با همسایه غربی را بررسی کند و با طراحی فعالیت‌های گروهی، دانش‌آموزان را در تحلیل این مسائل مشارکت دهد. ۴. با مطالعه تطبیقی اسناد تاریخی، تأثیر قراردادهای مرزی بر امنیت ملی ایران را توضیح دهد و با اجرای نمایش‌های تاریخی در کلاس، فهم دانش‌آموزان را نسبت به این موضوع تقویت کند. ۵. شاخص‌های سیاسی، نظامی و اقتصادی مؤثر در آغاز جنگ را ارزیابی کند، راهبردهای دشمن را واکاوی کند و شیوه‌های تدریس این مباحث در قالب مطالعات امنیتی و سیاسی را تدوین نماید. ۶. با تحلیل نقش امام خمینی (ره) در هدایت دفاع مقدس، ویژگی‌های الگوی مدیریتی ایشان از جمله وحدت فرماندهی، اعتماد به جوانان و تلفیق ایمان با اقتدار نظامی را شناسایی و تبیین کند. ۷. نقش مردم و نیروهای مسلح را در پایداری دفاع مقدس تحلیل و شیوه‌های بسیج مردمی را بررسی کند. ۸. با تحلیل روند پایان جنگ و پذیرش قطعنامه ۵۹۸، پیامدهای آن را بر امنیت ملی ارزیابی کند و با بررسی نقش بازسازی کشور، ارتقای توان دفاعی و مدیریت تهدیدات پساجنگی، دانش‌آموزان را نسبت به اهمیت حفظ اقتدار ملی و تقویت روحیه مقاومت آگاه سازد. ۹. با ارزیابی علل حمله مجدد ارتش بعث صدام، راهبردهای ایران در مقابله با تهدیدات را بررسی کند و در قالب تحلیل‌های تاریخی، چالش‌های امنیتی پساجنگی را برای دانش‌آموزان تبیین نماید. ۱۰. با بررسی خاطرات و مستندات رزمندگان، نقش مردم در دفاع مقدس را تشریح کند و دانش‌آموزان را به مشارکت در بازسازی وقایع جنگ از طریق نمایش‌های آموزشی و روایت پژوهی ترغیب نماید. ۱۱. با بررسی دستاوردهای دفاع مقدس و مقاومت، تأثیر آن‌ها را بر استقلال ملی، هویت فرهنگی، پیشرفت‌های نظامی، تحولات منطقه‌ای و دیپلماسی جهانی تحلیل کند و با استفاده از مطالعات تاریخی، تحلیل‌های تطبیقی و ... زمینه انتقال این ارزش‌ها به نسل‌های آینده را فراهم کرده و روحیه ایثار و خودباوری را تقویت نماید. ۱۲. با بررسی تحولات جبهه مقاومت و نقش ایران در حمایت از جریان‌های مبارزه با استکبار، راهکارهای آموزشی مؤثر برای تقویت روحیه مقاومت در نسل‌های آینده تدوین کند و با مشارکت در فعالیت‌های علمی و پژوهشی، زمینه‌های بسط گفتمان مقاومت و عدالت‌خواهی را در محیط‌های آموزشی فراهم سازد. ۱۳. با فرهنگ دفاع مقدس و مقاومت انس بگیرد و مجموعه شایستگی‌های لازم برای شکل‌گیری هویت معلم مجاهد انقلابی را کسب و درونی نماید. ۱۴. روش‌های ترویج فرهنگ دفاع مقدس و مقاومت (روایت پژوهشی و شهیدپژوهی) را فراگرفته و در چارچوب یک پروژه پژوهشی متناسب با روش‌های مذکور تدوین و تنظیم نماید.	دروس پیش‌نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: اعضای هیئت علمی و اساتید دانشگاه فرهنگیان پس از گذراندن دوره توانمندسازی ویژه دانشگاه فرهنگیان و دریافت مجوز تدریس از بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس و مقاومت
--	---

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل ۱: کلیات، تبیین مفاهیم جنگ و دفاع

- هدف و ضرورت ارائه درس به دانشجویان
- مفهوم شناسی جنگ و جهاد، دفاع، پیروزی و شکست، استکبار و استضعاف، راهبرد سازش و مقاومت (سخت و نرم) انقلابی‌گری و تربیت انقلابی
- مبانی گفتمان دفاع مقدس و مقاومت
- علل و عوامل وقوع جنگ‌ها
- **فعالیت یادگیری:** بررسی مفاهیم جنگ و دفاع از دیدگاه تاریخی و حقوقی، بحث گروهی درباره ضرورت آموزش این مباحث در ارتقای آگاهی ملی، تحلیل نقش ایستادگی و مقاومت در تغییر مسیر جنگ‌ها، مطالعه موردی درباره عوامل شروع جنگ‌ها در تاریخ معاصر.

وهاب علی محمد

محمدی

- **تکالیف عملکردی:** تحلیل اسناد و گزارش‌های تاریخی درباره دفاع مقدس، تحلیل نمونه‌های موفق مقاومت، مصاحبه یا پرس‌وجو درباره تجربیات افراد حاضر در جنگ، تهیه گزارش تحلیلی، ارائه شفاهی یافته‌ها با پیشنهادات کاربردی.

فصل ۲: تبیین جایگاه مهم و استراتژیک ایران در غرب آسیا و معادلات جهانی

- آشنایی با جغرافیای غرب آسیا
- جایگاه مهم و استراتژیک ایران در منطقه و جهان (گذشته، حال و آینده)
- آشنایی با جغرافیا و مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران و عراق
- آشنایی با خلیج فارس
- **فعالیت یادگیری:** بررسی نقش ژئوپلیتیکی ایران در غرب آسیا از طریق نقشه‌های جغرافیایی، بحث گروهی درباره تأثیر موقعیت استراتژیک ایران بر تعاملات منطقه‌ای، بررسی اهمیت خلیج فارس و مناطق مرزی در امنیت ملی.
- **تکالیف عملکردی:** جمع‌آوری و تحلیل اسناد معتبر درباره جایگاه استراتژیک ایران، طراحی نقشه تحلیلی از مناطق مرزی و مسیرهای ارتباطی کلیدی، تهیه گزارش تحلیلی درباره نقش جغرافیا در سیاست‌های دفاعی و ارائه شفاهی یافته‌ها همراه با پیشنهادات کاربردی.

فصل ۳: مناقشات مرزی ایران و همسایه غربی از دولت عثمانی تا قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر

- بررسی مناقشات امپراطوری عثمانی و دولت صفویه
- علل جنگ‌های ۲۴ گانه ایران و عثمانی
- تاریخچه تشکیل کشور عراق
- قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر
- بررسی مناقشات مرزی تا پیروزی انقلاب اسلامی
- **فعالیت یادگیری:** بررسی نقشه‌های تاریخی مرزهای ایران و عثمانی، بحث و گفتگو درخصوص تأثیر جنگ‌های ۲۴ گانه بر تغییرات مرزی، مطالعه قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر و نقش آن در حل مناقشات، ارزیابی روند تشکیل کشور عراق و پیامدهای آن بر روابط منطقه‌ای.
- **تکالیف عملکردی:** تحلیل تغییرات مرزی ایران و عثمانی با استفاده از اسناد تاریخی و تأثیر جنگ‌های ۲۴ گانه بر مرزها، تحلیل قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر از منظر حقوقی و ژئوپلیتیکی، بررسی روند تشکیل کشور عراق و نقش آن در مناقشات منطقه‌ای، ارائه مستندات شامل نقشه‌های تاریخی، گزارش‌های دیپلماتیک و ...

فصل ۴: بررسی وضعیت ایران و رژیم بعث در آستانه جنگ تحمیلی و علل، اهداف و زمینه‌های تجاوز رژیم بعث

- بررسی وضعیت‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی، امنیتی، فرهنگی و اجتماعی (داخلی و بین‌المللی) جمهوری اسلامی ایران و رژیم بعث صدام در آستانه جنگ تحمیلی
- علل زمینه‌ساز تهاجم رژیم بعث صدام
- اهداف کلی (راهبردی و عملیاتی) رژیم بعث صدام
- تمهیدات و مقدمه‌سازی رژیم بعث صدام برای تهاجم به جمهوری اسلامی ایران شامل اقدامات سیاسی، فرهنگی، نظامی و امنیتی
- **فعالیت یادگیری:** تحلیل نقش عوامل داخلی و خارجی در شکل‌گیری جنگ تحمیلی، بررسی باورهای سیاسی رهبران عراق و تأثیر آنها بر تصمیم‌گیری‌های جنگی، بحث گروهی درباره حمایت‌های بین‌المللی از رژیم بعث و نقش آن در تجاوز.
- **تکالیف عملکردی:** جمع‌آوری و تحلیل اسناد تاریخی و نظامی درباره مقدمات جنگ، بررسی راهبردهای عملیاتی عراق در آستانه تهاجم، طراحی نقشه تحلیلی از تحرکات نظامی و تغییرات مرزی، شبیه‌سازی یک جلسه دیپلماتیک درباره واکنش‌های بین‌المللی، ارائه شفاهی با تحلیل‌های کاربردی و پیشنهادات دفاعی.

فصل ۵: تجاوز سراسری و اشغال مناطقی از کشور، نقش رهبری حضرت امام (ره)، مقاومت مردمی و نیروهای مسلح

- تهاجم گسترده هوایی ارتش بعث صدام
- تهاجم سراسری و عبور از مرزهای بین‌المللی و آغاز تجاوز
- جنایات صدام در مناطق اشغالی و آثار تهاجم

۳
زهرا رحیمی نو
حسینی

- نقش رهبری حضرت امام خمینی (ره) در تقویت بنیه دفاعی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تدابیر و رهنمود های ایشان در مقابله با تهاجم رژیم بعث صدام
- مقاومت مردمی در جلوگیری از پیشروی دشمن
- اقدامات نیرو های مسلح در مقابل تجاوز رژیم بعث صدام
- **فعالیت یادگیری:** بررسی راهبردهای نظامی ارتش بعث و تأثیر آن بر روند جنگ، تحلیل آثار اجتماعی و اقتصادی اشغال مناطق ایران، مطالعه نقش امام خمینی (ره) در مدیریت دفاع ملی، ارزیابی شیوه های مقاومت مردمی و نظامی.
- **تکالیف عملکردی:** مستندسازی پیامدهای اشغال با استفاده از گزارش های تاریخی، جمع آوری و تحلیل تدابیر دفاعی امام خمینی (ره)، شبیه سازی سناریوی دفاعی نیروهای مردمی در برابر تجاوز عراق.

فصل ۶: متوقف کردن متجاوز، آزاد سازی مناطق اشغالی، تعقیب و تنبیه متجاوز

- توقف و تثبیت پیشروی دشمن
- تلاش های ناموفق برای عقب راندن دشمن
- عزل بنی صدر از فرماندهی کل قوا و ایجاد وحدت در فرماندهی جنگ
- عملیات های محدود موفق و تقویت روحیه مدافعان
- آزاد سازی مناطق اشغالی
- چرایی ادامه جنگ بعد از آن آزادسازی خرمشهر
- دلایل ورود به خاک عراق
- **فعالیت یادگیری:** بررسی نقش مقاومت مردمی در انسجام ملی، تحلیل مدیریت بحران فرماندهی جنگ، مطالعه پیامدهای اقتصادی آزادسازی مناطق اشغالی، ارزیابی ابعاد حقوقی و دیپلماتیک ورود ایران به خاک عراق.
- **تکالیف عملکردی:** مصاحبه میدانی با شاهدان مقاومت مردمی و تدوین گزارش تحلیلی، بررسی خسارات اقتصادی اشغال و ارائه پیشنهادات بازسازی، تحلیل تصمیمات فرماندهی جنگ و ارائه الگوهای مدیریت بحران، طراحی سناریوی دیپلماتیک درباره پیامدهای ورود ایران به خاک عراق.

فصل ۷: جنایات جنگی رژیم بعث صدام (جنگ شهرها، حملات شیمیایی و جنگ نفتکش ها و رفتار با اسرای ایرانی)

- جنگ شهرها (مراحل بمب باران و موشک باران شهرها توسط رژیم بعث صدام اهداف رژیم بعث عراق در حمله به شهرها و منابع حیاتی و حساس) میزان تلفات وارده در اثر بمب باران و موشک باران
- حملات شیمیایی (انواع گاز های شیمیایی: مراحل استفاده رژیم بعث صدام از عوامل شیمیایی و اهداف آن در حمله به جبهه های نبرد و شهرها) میزان تلفات جمهوری اسلامی ایران در جنگ شیمیایی
- جنگ نفتکش ها (اهداف رژیم بعث عراق در حمله به شناور های، چگونگی حمله به جزایر خارک پیری و تضعیف قدرت اقتصادی حضور آمریکا در خلیج فارس در پشتیبانی از رژیم بعث عراق) میزان خسارت به شناور ها و سکو های نفتی جمهوری اسلامی ایران
- رفتار با اسرای ایرانی
- **فعالیت یادگیری:** تحلیل اهداف و پیامدهای جنایات جنگی رژیم بعث عراق، بررسی تأثیر حملات موشکی و بمباران شهرها بر روحیه مردم و ساختارهای اجتماعی، مطالعه ابعاد پزشکی و زیست محیطی حملات شیمیایی، ارزیابی راهبردهای عراق در جنگ نفتکش ها و نقش کشورهای خارجی در این درگیری ها.
- **تکالیف عملکردی:** تحلیل نقشه های نظامی و گزارش های مستند درباره بمباران شهرها، بررسی اسناد پزشکی درباره تأثیر عوامل شیمیایی بر قربانیان جنگ، مستندسازی حملات به نفتکش ها و ارزیابی پیامدهای اقتصادی آن، طراحی مدل تحلیلی درباره نقش قدرت های جهانی در حمایت از عراق.

فصل ۸: نقش سازمان ملل، قدرت ها و سازمان های منطقه ای و فرا منطقه ای در دوران دفاع مقدس

- آشنایی با سازمان ملل متحد و نقش آن در حفظ صلح و امنیت بین المللی
- بررسی قطعنامه های صادره سازمان ملل در دوران دفاع مقدس

حسینی

فرهاد علی نوری

- مفاد قطعنامه ۵۹۸ و شرایط و فرآیند صدور آن و برخورد اولیه جمهوری اسلامی ایران با این قطعنامه
- مقایسه رفتار دو گانه سازمان ملل متحد و صدور قطعنامه در جنگ رژیم بعث صدام علیه جمهوری اسلامی ایران و کویت
- نقش کشور های بلوک غرب (آمریکا اروپا و ...)
- نقش کشور های بلوک شرق (شوروی سابق، چین و اروپای شرقی و ...)
- نقش کشور های عربی منطقه و فرا منطقه ای
- نقش سازمان های منطقه ای و فرا منطقه ای (جنبش عدم تعهد ، کنفرانس اسلامی ، اتحادیه عرب و شورای همکاری خلیج فارس و ...)
- **فعالیت یادگیری:** بررسی نقش سازمان ملل در جنگ ایران و عراق، تحلیل روند صدور قطعنامه ها و تأثیرات سیاسی و حقوقی آن، ارزیابی مفاد قطعنامه ۵۹۸ و مقایسه عملکرد این سازمان در جنگ ایران و عراق و جنگ عراق علیه کویت.
- **تکالیف عملکردی:** تهیه گزارش تحلیلی درباره روند دیپلماتیک قطعنامه های صادره، بررسی واکنش های جمهوری اسلامی ایران، ارزیابی تأثیرات اجرایی قطعنامه ۵۹۸، و تحلیل تطبیقی رفتار سازمان ملل در دو جنگ.

فصل ۹: چگونگی پایان یافتن جنگ، پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران و حمله مجدد صدام

- عملیات های تأثیر گذار سال های پایانی جنگ
- دلایل پذیرش قطعنامه ۵۹۸ توسط جمهوری اسلامی ایران
- تهاجم مجدد رژیم بعث صدام پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ توسط جمهوری اسلامی ایران
- تأثیر پیام حضرت امام (ره) و حضور ریاست جمهوری اسلامی ایران (حضرت آیت الله خامنه ای) در جبهه های جنوب بر حضور نیرو های مردمی
- تهاجم منافقین (فروغ جاویدان) و عملیات مرصاد
- پذیرش رسمی قطعنامه ۵۹۸ از سوی صدام
- اعلام آتش بس ۲۹ مرداد ۱۳۶۷
- **فعالیت یادگیری:** بررسی روند پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و عملیات های پایانی جنگ و تأثیرات آن، مطالعه نقش پیام حضرت امام (ره) و حضور ریاست جمهوری در بسیج مردمی، بررسی حملات مجدد عراق، تحلیل امنیتی عملیات مرصاد، تغییرات دیپلماتیک عراق، و روند اعلام آتش بس.
- **تکالیف عملکردی:** تدوین گزارش تحلیلی درباره پذیرش قطعنامه ۵۹۸، طراحی سناریوی دفاعی ایران در برابر حملات مجدد عراق، تدوین گزارش مستند درباره بسیج مردمی و تأثیر رهبری، شبیه سازی تصمیم گیری نظامی در برابر منافقین، بررسی مکاتبات رسمی مذاکرات پایان جنگ، و ارزیابی نقش آتش بس در معادلات منطقه ای.

فصل ۱۰: دلایل و عوامل پیروزی جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

- دلایل پیروزی جمهوری اسلامی ایران
- عوامل و دلایل پیروزی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری
- تدابیر و ابتکارات فرماندهان
- ایمان، ایثار، فداکاری و شهادت طلبی و نقش بسیج مردمی، پشتیبانی های مردم، وحدت و انسجام ملی
- **فعالیت یادگیری:** بررسی ناکامی دشمن در اهداف جنگ و بحث، چگونگی پذیرش قرارداد ۱۹۷۵ توسط عراق و اعلام رسمی سازمان ملل درباره آغاز جنگ، تحلیل دیدگاه های حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری درباره پیروزی، مطالعه ابتکارات فرماندهان، و نقش بسیج مردمی و ایثار در دفاع مقدس.
- **تکالیف عملکردی:** تحلیل علل ناکامی رژیم بعث در تحقق اهداف جنگ، تحلیل پیامدهای اعلام آغاز جنگ توسط سازمان ملل، ارزیابی تثبیت جمهوری اسلامی پس از جنگ، مقایسه دیدگاه های امام (ره) و مقام معظم رهبری درباره عوامل پیروزی، مستند سازی ابتکارات فرماندهان در میدان نبرد، و گردآوری داده های میدانی درباره بسیج مردمی و نقش آن در دفاع مقدس.

فصل ۱۱: جبهه جهانی مقاومت

- تغییرات جغرافیایی در غرب آسیا در صد سال اخیر و پیامدهای آن

فصل دوم

فصل سوم

فصل چهارم

- بررسی علل و عوامل تجزیه کشور های اسلامی بویژه امپراطوری عثمانی
- نقش استکبار در پیدایش رژیم صهیونیستی و پیامدهای آن، فرآیند سازش سلطه فرهنگی
- ریشه ها و زمینه های پیدایش اندیشه مقاومت
- نقش انقلاب اسلامی در ایجاد و رشد اندیشه مقاومت
- دفاع مقدس و توسعه اندیشه و روش های مقاومت در جهان
- طرح های امریکا برای تغییرات جغرافیایی در غرب آسیا (نظریه برخورد تمدن ها ، خاورمیانه بزرگ و ...)
- اهداف پنهان و آشکار استکبار و نقش بازیگران محلی ، منطقه ای و فرا منطقه ای در غرب آسیا
- روند توسعه انقلاب اسلامی در کشورهای مختلف در تقابل با استکبار
- مقاومت اسلامی در منطقه غرب آسیا
- مقاومت در سایر نقاط جهان
- نتایج مقاومت در غرب آسیا تاکنون
- عوامل پیروزی در جنگ مقابل استکبار در جغرافیای مقاومت
- **فعالیت یادگیری:** تحلیل روند تجزیه کشورهای اسلامی و نقش قدرت های خارجی، بررسی تثبیت رژیم صهیونیستی و تأثیرات آن، مطالعه نفوذ فرهنگی استکبار، ارزیابی نقش انقلاب اسلامی در شکل گیری مقاومت، بررسی ارتباط دفاع مقدس با مقابله با سلطه، تحلیل تغییرات ژئوپلیتیکی غرب آسیا، مطالعه روند توسعه مقاومت اسلامی، و بررسی دیدگاه های شهید سلیمانی در هدایت جریان مقاومت.
- **تکالیف عملکردی:** تدوین گزارش درباره عوامل فروپاشی امپراتوری عثمانی، تحلیل تأثیر رژیم صهیونیستی بر امنیت منطقه، بررسی سیاست های نفوذ فرهنگی، مستندسازی نقش انقلاب اسلامی در تقویت مقاومت، ارائه پژوهش درباره دفاع مقدس و پیامدهای آن، ارزیابی سیاست های استکبار در تغییرات منطقه، تحلیل موفقیت ها و چالش های مقاومت، و مستندسازی نقش مکتب شهید سلیمانی در مقابله با استکبار

فصل ۱۲: جنگ تحمیلی ۱۲ روزه استکبار علیه مردم قهرمان ایران

- تقابل حق و باطل
- دشمنی صهیونیست ها با ایران اسلامی مقتدر
- نقش جمهوری اسلامی ایران در محور مقاومت و امنیت منطقه ای
- حمله رژیم صهیونیستی با پشتیبانی آشکار استکبار جهانی
- پاسخ کوبنده نیرو های مسلح ، اتحاد و انسجام ملی
- نقش فرماندهی معظم کل قوا و مقام معزز رهبری (مد ظله العالی) در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه
- **فعالیت یادگیری:** برگزاری جلسات هم اندیشی دانشجویی با موضوع "تقابل حق و باطل در جنگ ۱۲ روزه" با تحلیل نقش محور مقاومت و پشتیبانی استکبار جهانی از صهیونیست ها. طراحی نقشه مفهومی گروهی از مراحل حمله رژیم صهیونیستی و پاسخ کوبنده نیروهای مسلح با تأکید بر نقش فرماندهی کل قوا و انسجام ملی.
- **تکالیف عملکردی:** تهیه گزارش تحلیلی از دلایل دشمنی صهیونیست ها با ایران و نقش جمهوری اسلامی در امنیت منطقه ای با استفاده از منابع معتبر. تولید پادکست از خلاصه ای از حوادث جنگ ۱۲ روزه با تمرکز بر عوامل پیروزی و ارائه درس های آموخته شده.

فصل ۱۳: نتایج و دستاورد های دفاع مقدس و مقاومت

- دستاورد های داخلی
- پیشرفت در صنایع دفاعی و نظامی
- حوزه های فرهنگی و اجتماعی
- سیاسی و امنیتی
- علمی و فناوری (پزشکی ، مهندسی و ...)

حسری

۶

- تحول و ارتقاء ساختار و سازمان نیروهای مسلح

- دستاورد های خارجی

- حوزه های سیاسی و سازمان های بین المللی

- تثبیت اقتدار نظام جمهوری اسلامی ایران در سطح جهان

- الگودهی به نهضت های ضد استکباری (بیداری جهان اسلام)

- اثبات ذات استکباری قدرتهای بزرگ و سازمان های بین المللی

- **فعالیت یادگیری:** تحلیل تأثیرات بازدیدهای میدانی بر شناخت تاریخی و فرهنگی دفاع مقدس، بررسی ابعاد نظامی، فرهنگی و اجتماعی از طریق حضور در موزه های دفاع مقدس، ارزیابی تأثیر یادمان های شهدای گمنام بر هویت ملی، مشاهده و تحلیل مستندات تاریخی و آثار برجای مانده از دوران جنگ، درک بهتر مفاهیم مقاومت و ایثار از طریق تعامل با راویان دفاع مقدس در اردوهای راهیان نور.
- **تکالیف عملکردی:** تدوین گزارش تحلیلی و ارائه مستندات میدانی، گردآوری داده ها و تصاویر از بازدیدهای انجام شده، تهیه مستند تصویری از تأثیر مراکز فرهنگی و یادمان های شهدا بر فرهنگ عمومی، نگارش مقاله تحلیلی درباره اهمیت حضور میدانی در انتقال مفاهیم دفاع مقدس به نسل های جدید، مقایسه دیدگاه های شرکت کنندگان درباره تأثیر این اردوها بر شناخت تاریخی، تدوین گزارش گروهی درباره ارزش های دفاع مقدس و نقش بازدیدهای میدانی در حفظ و ترویج آنها.

فصل ۱۴: مکتب تربیتی دفاع مقدس و مقاومت با نظر به ساحت های شش گانه در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

• ساحت اعتقادی، تربیتی و اخلاقی

- مبانی اخلاقی و تربیتی دفاع مقدس در فرآیند تربیت معلم

- نقش ایثار، جهاد و شهادت در شکل گیری هویت حرفه ای معلمان

- تربیت نسل مقاوم و متعهد بر اساس آموزه های دفاع مقدس

• ساحت علمی و فناوری

- تأثیر مقاومت و دفاع مقدس بر خودکفایی علمی و آموزشی کشور

- ضرورت توسعه فناوری های نوین آموزشی در راستای استقلال علمی

- نقش معلمان در انتقال دانش و تجربیات بومی ناشی از دفاع مقدس

• ساحت اقتصادی و حرفه ای

- اقتصاد مقاومتی در نظام تعلیم و تربیت و نقش معلمان در نهادهای سازی آن

- مهارت های حرفه ای و مدیریتی الهام گرفته از دفاع مقدس در تدریس

- تأثیر فرهنگ جهادی بر سبک مدیریت کلاس و آموزش

• ساحت اجتماعی و سیاسی

- نقش معلمان در تقویت انسجام ملی و ترویج ارزش های دفاع مقدس

- مسئولیت اجتماعی معلمان در حفظ آرمان های مقاومت و هویت ملی

- آگاهی بخشی درباره تحولات سیاسی و اجتماعی پس از دفاع مقدس

• ساحت زیستی و بدنی

- آمادگی جسمانی و روانی در حرفه ای معلمی با الهام از آموزه های دفاع مقدس

- نقش مدیریت بحران و مهارت های امدادی در تربیت معلمان توانمند

- سلامت روانی و جسمی در دوران دفاع مقدس و کاربرد آن در آموزش

• ساحت هنری و زیبایی شناختی

- هنر مقاومت در آموزش؛ بهره گیری از ادبیات، شعر و هنرهای تجسمی در تدریس

- بازنمایی ارزش های دفاع مقدس در فضای آموزشی و طراحی محیط های یادگیری

- نقش روایت گری و داستان پردازی در انتقال مفاهیم دفاع مقدس به دانش آموزان

و ه د ع ل ن ر

محمدی

• **فعالیت یادگیری: ساحت اعتقادی:** تحلیل آیات و روایات درباره جهاد و مقاومت، بررسی نقش ایمان در پایداری رزمندگان، **ساحت تربیتی و اخلاقی:** مطالعه خاطرات شهدا، تحلیل درس‌های اخلاقی و بررسی مفهوم ایثار و فداکاری، **ساحت علمی و فناوری:** پژوهش درباره فناوری‌های دفاعی، بررسی مهندسی جنگ و تأثیر پیشرفت‌های علمی. **ساحت اقتصادی و حرفه‌ای:** تحلیل پیامدهای اقتصادی جنگ، بررسی نقش اقتصاد مقاومتی و تأمین نیازهای دفاعی. **ساحت اجتماعی و سیاسی:** بررسی انسجام اجتماعی، نقش زنان در مقاومت، تحلیل سیاست‌های دفاعی کشور. **ساحت زیستی و بدنی:** مرین‌های جسمانی، شبیه‌سازی امداد و نجات، بررسی تأثیر جنگ بر سلامت رزمندگان. **ساحت هنری و زیبایی‌شناختی:** تحلیل جلوه‌های هنری دفاع مقدس، نگارش دلنوشته و طراحی آثار هنری مقاومت.

• **تکالیف عملکردی: ساحت اعتقادی:** نگارش مقاله درباره نقش ایمان در پایداری رزمندگان، تحلیل تفسیری آیات جهاد و مقاومت. **ساحت تربیتی و اخلاقی:** دلنوشته درباره ایثار، طراحی پوستر آموزشی با پیام‌های اخلاقی. **ساحت علمی و فناوری:** گزارش تحقیقی درباره فناوری‌های دفاعی، اینفوگرافیک نوآوری‌های نظامی. **ساحت اقتصادی و حرفه‌ای:** تحلیل اقتصادی جنگ، مقاله درباره اقتصاد مقاومتی. **ساحت اجتماعی و سیاسی:** میزگرد درباره نقش دفاع مقدس در انسجام ملی، گزارش پژوهشی سیاست‌های دفاعی. **ساحت زیستی و بدنی:** برنامه تمرینی آمادگی جسمانی، بروشور حفظ سلامت در بحران. **ساحت هنری و زیبایی‌شناختی:** تولید اثر هنری، نمایشگاه دانشجویی درباره مقاومت.

فصل ۱۵: روش‌شناسی ترویج فرهنگ دفاع مقدس و مقاومت

— روایت پژوهی

- هدف و اهمیت روایت پژوهی
- انواع روایت پژوهی
- فنون و ابزارهای روایت پژوهی
- مراحل روایت پژوهی
- ۱- جمع‌آوری داده‌های لازم، استفاده از روشهای مصاحبه، تحلیل اسناد و مدارک، عکس و ... ۲- تدوین روایت ۳- کدگذاری و مشخص کردن نکات کلیدی روایت ۴- تحلیل روایات و بازروایی آنها در قالب چارچوب قابل فهم برای مخاطبان.

— شهید پژوهی

- فلسفه و هدف شهید پژوهی
- ویژگی‌های شهید پژوهی شایسته
- فنون و ابزارهای شهید پژوهی
- مراحل شهید پژوهی
- ۱- شناسایی و انتخاب دانش‌آموزانی برای نگارش شهید پژوهی و تقسیم وظایف در بین اعضا و تهیه وسایل موردنیاز مثل دوربین عکاسی، فیلمبرداری و ... ۲- جمع‌آوری اطلاعات اولیه از شهدا ۳- برقراری ارتباط با افراد نزدیک به شهدا و اقدام به مصاحبه، فیلمبرداری و ... ۴- ثبت یافته‌ها (وصیت‌نامه، دست‌نوشته و ...) ۵- اظهار نظر و نتیجه‌گیری اعضای گروه شهید پژوهی در خصوص آرمان‌ها و اهداف شهید مورد نظر ۶- تنظیم و نوشتن گزارش نهایی و ارائه.

• **فعالیت یادگیری:** تحلیل تأثیرات روایت پژوهی و شهید پژوهی در ترویج فرهنگ دفاع مقدس و مقاومت، بررسی نقش مستندسازی و روایت‌های تاریخی در تقویت هویت ملی، تحلیل روایت‌های شفاهی رزمندگان و نقش آن‌ها در انتقال مفاهیم مقاومت، مطالعه روش‌های پژوهش در حوزه دفاع مقدس، مقایسه روایت‌های دفاع مقدس با سایر جنبش‌های مقاومتی تاریخی، بررسی تأثیر روایت پژوهی در شکل‌گیری نگرش تحلیلی دانشجویان، تحلیل ابزارهای هنری و آموزشی در بازنمایی روایات جنگی.

• **تکالیف عملکردی:** گردآوری روایت‌های معتبر از دفاع مقدس از طریق مصاحبه با شاهدان، بررسی اسناد و مدارک تاریخی مرتبط با شهدا، تحلیل وصیت‌نامه‌ها و دست‌نوشته‌های شهدا، تنظیم مستند تصویری از روایت‌های مقاومت، طراحی بانک اطلاعاتی از پژوهش‌های شهید پژوهی، تحلیل تأثیر روش‌های روایت پژوهی بر انتقال ارزش‌های دفاع مقدس در محیط‌های آموزشی، ارائه گزارش تحلیلی درباره کاربرد روایت پژوهی در برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان، تهیه مستندات درباره نقش شهدا در شکل‌گیری فرهنگ مقاومت و تربیت

حمیدی

فرهاد علی‌نژاد

اخلاقی دانشجویان. حضور در بازدیدهای میدانی و بازدید از مراکز فرهنگی و موزه های دفاع مقدس در استان ها ، یادمان های شهدای گمنام در سراسر کشور و حضور در اردوهای راهیان نور دانشجویان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

- روش "روایت‌گری زنده و مستند"^۱: حضور راویان جنگ (رزمندگان، شاهدان عینی و کارشناسان دفاع مقدس) برای بیان روایت‌های واقعی همراه با تحلیل‌های علمی و نمایش مستندات مرتبط
- روش "تحلیل اسناد نظامی و جنگ"^۲: بررسی نقشه‌های عملیاتی، قطعنامه‌های بین‌المللی، گزارش‌های نظامی و تحلیل‌های دیپلماتیک جنگ برای درک روند تصمیم‌گیری‌های دفاعی و استراتژیک
- روش "یادگیری مبتنی بر شبیه‌سازی"^۳: اجرای مذاکرات صلح، تصمیمات نظامی و استراتژی‌های پساجنگی در محیط کلاس
- "طراحی سناریو در مطالعات دفاعی"^۴: طراحی سناریو گروهی و تعاملی دفاعی با استفاده از داده‌های تاریخی و تحلیل امنیتی، ارزیابی پیامدها و پیشنهاد راهبردهای عملی برای حل چالش‌های جنگی و امنیتی
- روش "تفکر انتقادی و تحلیل تصمیمات"^۵: بررسی فرآیندهای تصمیم‌گیری در بحران‌های جنگی و استراتژی‌های بازدارندگی
- روش "یادگیری مبتنی بر پژوهش در مطالعات دفاعی"^۶: تمرکز بر تحلیل داده‌های جنگی، مستندسازی راهبردهای دفاعی و بررسی الگوهای مقاومت، باهدف توسعه مهارت‌های پژوهشی و تحلیلی
- روش "یادگیری مبتنی بر مطالعات تطبیقی"^۷: بررسی جنبش‌های مقاومت جهانی مانند فلسطین، لبنان، و سایر کشورها
- شرکت در پودمان صامد^۸

۴. راهبردهای ارزشیابی یادگیری:

ارزیابی تکوینی: این ارزشیابی بیشتر بر سنجش عمق باورها، مسئولیت‌پذیری ملی، و پایبندی دانشجویان به ارزش‌های مقاومت و امنیت ملی، مشارکت و همکاری دانشجویان، جدیت و پشتکار او در بروز شایستگی‌ها و کیفیت فعالیت‌های یادگیری در طول ترم متمرکز است و می‌تواند ۶ نمره را به خود اختصاص دهد.

ارزیابی عملکردی: تکالیف عملکردی که در طول ترم یا در انتهای دوره تکمیل می‌شود ۶ تا ۸ نمره را به خود اختصاص خواهد داد.

ارزیابی پایانی: شامل آزمون کتبی از موضوعات درسی به همراه تدوین و ارائه پروژه کلاسی است و می‌تواند به ترتیب ۸ و ۶ نمره را به خود اختصاص دهد.

۵. منابع آموزشی و پایگاه‌های مطالعاتی:

منبع اصلی: در دست تالیف ، تا زمان تالیف منبع اصلی ، از منابع زیر استفاده گردد.

منابع تکمیلی^۹:

- افشردی، محمد حسین و دیگران(۱۴۰۲). سلسله مباحث آموزشی تاریخ توصیفی - تحلیلی دفاع مقدس، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.
- درودیان، محمد (۱۴۰۰). سیری در جنگ ایران و عراق (دوره پنج جلدی)، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
- شربتی، مجتبی و مرادپیری، هادی (۱۴۰۰). آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس، تهران: انتشارات سمت.

^۱- Live Oral Narratives in War Studies

^۲- Document Analysis in Military Studies

^۳- Simulation-Based Learning

^۴- Scenario Design in Defense Studies

^۵- Critical Thinking & Decision Analysis

^۶- Research-Based Learning in Defense Studies

^۷- Comparative Study-Based Learning

۸. دستورالعمل اجرایی پودمان «صامد» متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

۹. برای مطالعه بیشتر به مجموعه کتب زیر مراجعه شود:

- مجموعه کتب سیره شهدای شاخص
- مجموعه وصیت نامه شهدا

- مجموعه «تاریخ شفاهی دفاع مقدس» تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

- منصوری لاریجانی، اسماعیل. رسولی، حسن (۱۳۸۰). تاریخ دفاع مقدس، تهران: اسلیمی.
- نیازی، یحیی (۱۴۰۰). پاسخ‌های اجمالی به چند پرسش جنگ تحمیلی، نشر فاتحان، نوبت اول.
- جمعی از نویسندگان (۱۴۰۳). کتاب هوشمند علوم و معارف دفاع مقدس، دانشگاه آزاد اسلامی و بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، انتشارات سرو اندیشان قلم.
- جمعی از نویسندگان (۱۴۰۳). کلان پروژه های مطالعاتی ۶۸ گانه دفاع مقدس، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج پژوهش های دفاع مقدس، انتشارات سرو اندیشان قلم.

پایگاه‌های مطالعاتی:

- www.sajed.ir	- www.aviny.com
- www.shohada.org	- www.diplomats.ir
- www.navideshahed.com	- www.khamenei.ir
- www.emtedad.ir	- www.amar.org.ir
- www.sabokbalan.com	- www.defadocs.ir
- www.sobh.org	- www.hauzeh.net
- www.tubagraphics.com	- www.tasnimnews.com
- www.isaarcwv.ir/aboutus.htm	- www.isna.ir
- www.scwvs.org	- www.farsnews.ir
- www.habilian.com	